

AŞKLARI, ZEVLKLERİ VE SÖZCÜKLERİYLE

Mustafa Kemal

■ Yazdıklarınız, kafamdaki birçok miti kırdı. Öncelikle Mustafa Kemal'in 'Selanikli yoksul bir yetim' olduğuna ilişkin yaygın kanı hakkında konuşalım.

Evet, halfta böyle bir inanış var, Mustafa Kemal biyografilerinin çoğu da onu yoksul bir çocuk olarak hayata başlatmış, çok enteresan. Kendisi de bu algıdan rahatsızmış ki, annesinin varlığı bir aileden geldiğini, babasının da kereste ticaretinden çok para kazandığını Bozkurt biyografisine cevap verirken vurgulamış. Hatta hayli kızmış olacak ki, "Ben yoksul çocuğu değilim. Altı tane evimiz vardı" demiş. İyi bir hayat yaşamışlar, yokluk çekmemişler. Mustafa Kemal, bugün müzeye dönüştürülen Selanik'teki Pembe Ev'de doğdu. Bu evin yoksul evine benzer bir hali yok zaten.

■ Kitapta beni en çok şaşırtan konuşmasıyla ilgili söylemler oldu.

Evet, Rumeli şivesi vardı. Onlar H harfini kullanmazlar. Mustafa Kemal de hamleyle amle, Zetra'ya Zena derdi. Ş harfini j diye söyler, o yerine ü ya da u harfini kullanır; böreğe bürök, kulufileye koliba, tabancaya tapanca, karbaça kirpaç, sarhoşa sarfoş, çocuğa çuok, acemiye acamı demeyi severdi.

■ Hangi sözcüklerden hoşlanırsınız?

"Heyt ve breh" demeyi alışkanlık edinmiş. Sıkça "A Be" diyor. Merhaba yerine merhaba demeyi tercih ediyor. Muhakkak'ı ise muhakkaka olarak kullanmayı seviyor. Kişisel işlerinde aksaldık olunca "Berbad etmişizdir" dermiş. "Bak beri çuok" kullandığı tabirlerden biri. Bir de çok sık "Mesele yok" dediği için bütün Ankaralı'nın yerli yersiz, "Mesele yok" demeye başladığı anlatılıyor.

ÇABUK PARLIYOR AMA KIZGINLIĞI HIZLA GEÇİYOR

■ Kızdığı zamanlarda dili nasıl oluyor?

Çabuk parlıyor ama kızgınlığı hızla geçiyor. Pek küfür etmiyor. Münasebetsiz bir durum yaratıldığında 'eşekolu eşek', daha doğrusu, Rumeli şivesiyle 'eşekulu eşek' diyor, ardından "O bile senden daha iyi, hiç olmazsa yük taşır" diye ekliyor. Kızdığı zaman "Ya öyle mi efendim", çok kızdığı zaman da 'katalavis' (Anlamıyor musun?) diye bağırıyor. Kızginken kullandığı en ağır sözcükler ahmak ve mendelur. Yani kelimesini de "Sadece gel" anlamında sık kullanıyor.

■ Sofra onun hayatında büyük yere sahip. Özel sofrası sözcükleri de var mı?

Var, sofraya davet ederken 'faudal' (Arpaça buyurun') diye sesleniyor. Ruslarla kadeh kaldırıken şerefe manasında "Prozit Tovariş" diyor.

■ Sofra ne anlama geliyor onun için?

Sofranın, onun için sohbet ve tartışma meclisi olduğu anlatılıyor. Dostlarını da düşünürken da orada ağrılarını, Hayallerini, tasarımlarını, istisralarını, hatıralarını orada anlatmış. Elbette eğlence de orada.

■ Masadan güneşi göremeden kalkmazlarmış, doğru mu?

Evet, zaten zor uyanan bir insan. Geceyi gündüzden daha çok seviyor. Uykunun dostu değil. Hastalıklar dışında sabah güneşini göremeden yatmağa girmek ve uyanmaya, geç uyanmaya. Uykuda geçirdiği zamana acırdı. Gece her yer aydınlansın isterdi. Keskin bir işçi, bol bir hava gibi odasını baştan başa doldurmuş isterdi.

■ Güzellikle geçerken söylenildiği kadar düşkün mü?

Aynen öyle. Kitapta bununla ilgili bir cümle var. "Karşında kırkine tahammül edemiyorum" diyor. Güzellikle meraklı sadece fiziksel olarak düşünmek yanlış olur.

Mekan, ses, simetri konusunda takıntılı. Misafir gittiği, razının geçtiği bir dost evi ise tenkilerini hiç esistemezmiş. Duvara asılı şeylerde en küçük eğriliği görür, kalkıp düzeltmiş. Yemek dar ve sıkıntılı bir odada yenecekse, sofrayı salona taşımayı iştenmediğini anlatmışlar.

KOLAY AŞIK OLUYOR KOLAY VAZGEÇİYOR

■ Çünkü hayatı her anda istediği gibi şekillendirmeye önem veriyor...

Evet. Aynntıcı ve estette çok önem veriyor. Yaşadığı yer ya güzelleştirmeye ya da değiştirmeye çalışıyor. 15 gün kalacağı mekanı bile baştan yaratmış. Karlsruhe'a tedaviye gittiğinde önce kullanacağı ofisi ve dairesi düzenliyor, sokuğa çıkıp çeşitli çiçekler alıyor. Sonra gezip o çiçeklerin koyulacağı kristal vazolan da buluyor... Böyle biri. Pek çok insan bu ayrıntılara meraklı olmayabilir ama o, çevresinde hep güzellik olsun istiyor.

■ Anlattıklarınız çapkın bir adam olduğun izlenimi de veriyor.

Öyle diyebiliriz. Kolay aşık oluyor ve kolay vazgeçiyor. Kadınların yaşca kendisinden büyük olmasını mesele etmiyor. Saygı duyaacağı kadınları özellikle iyi şarkı söylüyor, iyi piyano çalıyor, iyi konuşuyor ve kültürlü olanları çok beğeniyor. Güzellikle anlayışın pek bilmiyoruz açkças... Latife'nin dünya güzeli olmadığını söylüyor. Ama almış bir kadın. Onun akıma, güzel konuşmasına, bilgisine de çok değer veriyor.

■ Amerikalı aktris Zsa Zsa Gabor, biyografisinde kendisi 15 yaşındayken Atatürk ile olan ilişkisini anlatıyor. Onunla ilgili bir şey bulabildiniz mi?

Baktım... Çok merak edilen bir konuydu. Bir şey bulamadım. Yazdıklarınm doğru olması... mümkün, olamaz da.

■ Kitaptan önceki Mustafa Kemal algınız ile bu kadar ayrıntıdan sonraki algılarınız arasında nasıl bir fark oldu?

Tanımaktan gelen farklı bir duygu oluştu. Biyografi yazmaya başlamadan önce onu bir fotoğraf, bir büst' olarak algılamışım. Şu anda onun nasıl düşündüğünü, neye ne tepki vereceğini bile kestirebiliyorum. Bu çok enteresan bir his. Kitabı okuyanlar da, benim kadar olmasa bile yanlış çıkarılabilecekler.

■ Bazen topluluk içindeyken biri için gerer ve kim olduğunu bilmeden 'Biri geldi' dersiniz ya... Öyle biri mi?

Anlatılan şu ki, varlığıyla, özellikle de bakışlarıyla herkesi büyütüyor. Evet, bazı insanlar dünyayı etkiliyor ve o, onlardan biri.

Yazar İpek Çalışlar'ın kaleminde 559 sayfalık müthiş bir Mustafa Kemal biyografisi... 'Sarı saçlı ve kırmızı bıyıklı' liderin iç dünyası ve özel hayatı belki ilk defa bu kadar incelikli anlatılmış.

Kitabı bitirdiğimden onun hakkında kafamda oluşmuş birçok mit tuzla buz olmuştu. Ayrıca liderliğinden ziyade huyu suyu, üslubu, aşk hikayeleri gibi detaylar kanlı canlı bir Mustafa Kemal hayal etmemi kolaylaştırdı. Mesela Ş'leri J diye telaffuz ettiğini öğrendiğimde kendi kendime söyle mırıldandım: Tanısaydık bana, Latife Hanım'ın tabiriyle 'sihirkâr ve gür' sesliye, 'İjil' diye seslenirdi... Onu böyle düşünmeyi çok sevdim. O yüzden bu röportajın konusu onun savaşlarından, yaptıklarından değil de, sözcüklerinden, alışkanlıklarından, ilişkilerinden, tepkilerinden ve bir de, kimi yanlış bilginimizin düzeltmesinden ibaret, gerisi kitapta... İşte karşınızda 'sarı saçlı kırmızı bıyıklı' lider: Mustafa Kemal!

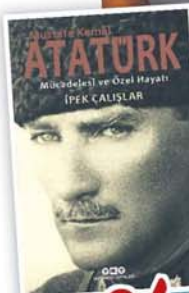


Işıl CINMEN

isil.cinmen@posta.com.tr



Ipek Çalışlar



Kitapta anlatılanlar, Mustafa Kemal'in yaşadığı yerlere yapılan yolculuklara, tanımlara ve belgelere dayanıyor.

LATİFE HANIM: SİZ SAVASLAR KAZANMIS BİR KOMUTANSINIZ AMA BEN SADECE GENC BİR KIZIM SİZ DURMAZSANIZ BEN DE DURAMAYABILIRIM

■ Sizce Latife Hanım'a aşk oldu mu?

Tarih, Eylül 1922... Mustafa Kemal, İzmir'de kaldığı 15 gün içinde Latife'ye üç kez evlenme teklif ediyor. Latife'nin Fethi' bölümünde ayrıntılar var. Ama Latife'nin kız kardeşi Vecihe'nin torunu Mehmed Sadık Öke'nin anlatımına göre olay şöyle gerçekleşiyor: Paşa, aşkın ne kadar derin ve gerçek olduğunu göstermek için Latife'yi öpmek üzere eğilmiş. Bunun üzerine Latife, memmer masanın üzerinde duran esir komutan Trikopolis'in beylik tabancasını kaparak havaya üç el ateş etmiş. "Evlenden beni öpme" diyor yani... Ve Paşa'ya, eğer buna devam ederse dördüncü kurşunla kendisini vuracağını, zira Paşa'nın bu memlekette elzem, kendisinin önemsiz olduğunu söylemiş.

■ O ne yapmış?

Hayranlık ve şaşkınlıkla, "Bunu gerçekten yapar mısınız?" diye sormuş. Latife, "Siz savaşlar kazandırmış bir komutanımsız, saldımaya da, ricat da ne zaman yapacağınızı bilirsiniz. Siz durabilirsiniz ama ben sadece genç bir kızım, siz durmazsanız ben de duramayabilirim," demiş ve eklemiştir, "O zaman siz de ben de içinden çıkılmaz bir duruma düşeriz. Ama ben Latife Uşağı'yım öyle ya da böyle canıma kıyak pahasına da olsa sizi durdurum ama size kıyamam." Latife'den zeka fıskıyordu. Böyle bir anda bu lafın söylüyor İzmir'i kurtarmış komutan!

■ Sizce Mustafa Kemal, hayatındaki kadını kendine eşit görmeye istiyordu mu?

Bence çok gayret ediyor, çok istiyor. Bütün çevresine, millete örnek olmak istiyor. Ama o da bir erkek, üstelik ordular ve memleket yönetmeye alışmış bir erkek. Kolay mı eşitlik sağlanırsa?



Latife Hanım



Fikriye Hanım

Latife eşitlik için hiç yılmadan uğraşmış. Başlangıçta çok da başarılı olmuş belli ki. Ama kocasına Kemal diye sesleniş bile etrafındakileri ayağa kaldırmış.

■ Ama sonunda...

Hayır, bugün bizim anlamamız anlamla gerçek bir eşitlik değil elbet!

■ Ya Latife Hanım'dan önceki aşk... Fikriye Hanım?

Fikriye meselesini bu kitabı yazarken kafamda tamamen çözdüm. Fikriye verem. Mustafa Kemal'in kafasında ise bir ülkenin sorumluluğuna (istisna etmek var) Ve verem tedavi edilmiyor, tedavi olmayan bir hastalığı var sevdiği kadını... Onunla hayatı nasil devam ettirebilir? Problem burada başlıyor. İntihar edip emediği soni işareti. Yaverlerden biri kaza ile yaralanmış olabiliyor. Fikriye ağır yaralı hastaneye götürülüyor. "Bana ateş ettiler" dediği kimi anlatılarda var.

■ Onu sevdi mi gerçekten?

Annesi ve kız kardeşi Makbule, Fikriye'yi Paşa'ya layık görmemişler. Ama Mustafa Kemal onu gerçekten sevmiş, ona yastığı şifler var. Fikriye öldükten üç ay sonra veremleri için bir sanatoryum açılıyor İstanbul'da, Heybeliada Sanatoryumu... Fikriye sıradan bir kadın değil. Latife'ye Mustafa Kemal evlenecektir zaman Mustafa Kemal, Fikriye'yi kullandı "Sen tedavi gömülsün, seni Avrupa'ya yolluyorum" diyor. Fikriye, Münih'te yatığı hastane odasında bir gazeteden öğreniyor sevdiği adamın evlendiğini. Tedaviyi yava bırakarak dönüyor. Çok acı çekiyor. Ankar'a ancak aylar sonra başkasının kimsiyle geliyor. Çantasında da bir tabanca var. Kim bilir ne düşünceleri... O tabancayı kendisini öldürmek için koymuş olması da mümkün, Latife ya da Atatürk'ü öldürmek için almış olması da mümkün...